

Oponentský posudek na diplomovou práci Anny Tibitanzlové s názvem **Exegetická studie Jr 31,1-14**

Diplomová práce má celkem 100 stran samotného textu. K němu je připojen seznam literatury (8 stran), seznam zkratk (2 strany), 14 příloh se seznamem a na konci abstrakt (v češtině a angličtině). Rozsahem stran je práce podle kritérií stanovených pro diplomovou práci dostačující.

Obsah práce

Práce je označena v názvu jako exegetická studie prvních 14 veršů 31. kapitoly knihy Jeremiáš a tomuto tématu se věnují všechny její části. Přesto na kterých místech autorka zachází do příliš druhotných odboček či exkurzů, zvláště v kapitolách 5. a 6. K podobným zbytečným dlouhým odbočkám dochází však i v jiných částech práce, ať už v textu nebo v některých irelevantních poznámkách pod čarou.

Jazyk a styl

Jazyková a stylistická stránka práce je velmi slabá. V každém odstavci lze nalézt alespoň jednu gramatickou či hrubou stylistickou chybu. Z významnějších a nejvíce se opakujících nedostatků: Autorka neovládá pravidla české interpunkce a pádové a předložkové vazby; chybné přepisy z hebrejštiny; rozdíl v psaní i/y („mi“ ve smyslu osob. zájmena 1. os. nom. pl.); skloňování neuter („tyto slova dávaly“); skloňování slov řeckého původu („Symmachuse“, „logosu“) atd. Kromě této jazykové neznalosti či necitlivosti se práce vyznačuje množstvím překlepů či neukončených uvozovek a závorek. Jako příklad mohou sloužit str. 13, poslední odstavec str. 67, 1. odstavec kapitoly 4.1.1 na str. 48 a jinde. V mnoha případech tento nedostatek vede k tomu, že čtenář jen velmi těžko chápe smysl textu (viz str. 40-41 s komentářem k 10. verši nebo str. 53, 2. odstavec).

Tento nedostatek je natolik rozsáhlý, že pokud nemá žádnou objektivní příčinu, nelze jej při hodnocení práce opomenout. U absolventa vysoké školy humanitního zaměření předpokládám daleko větší obeznamenost s českým jazykem a též svědomitost a pozornost při psaní textu.

Struktura práce

Samotný text práce je rozdělen na Úvod a 6 kapitol s názvy: Prorok a jeho zvěst (s podkapitolami Charakteristické prvky biblické prorocké služby – všeobecně; Prorok Jeremiáš); Doslovný překlad hebrejského textu; Výklad veršů perikopy Jer 31,1-14 a následné porovnání odlišností mezi BHS, ČEP, BKR, Heger; Historicko-kritická metoda (s podkapitolami Textová kritika; Exegeze pojmů); Metoda vykládání textu jako dění řeči a jako událost slova; Metoda existenciální interpretace. Text je ukončen Závěrem.

Struktura práce je velmi názorná, autorka vychází od dobového zasazení poselství textu k překladu textu, k vybraným diachronním metodám a od nich k metodám synchronním. Jedinou poněkud zarážející skutečností je umístění textové kritiky až za výklad veršů. Autorka zapomíná na logický sled práce, že dříve, než exegeta začne text vykládat, musí stanovit jeho podobu (textová kritika).

Obsah jednotlivých kapitol

V kapitole „Prorok a jeho zvěst“ se autorka zabývá obecně prvky starozákonní prorocké služby a poté konkrétně prorokem Jeremiášem, jeho osobou, stejnojmennou knihou a její teologií. Kapitulu uzavírá popis dobových událostí. Text jako celek je věcný a rozsahem i naplní plně odpovídá zvolenému tématu. Zarážející jsou pouze některá tvrzení autorky (např. o prorocích, „kteří osvobozují poselství Hospodina ode všech neúčinných přídavků a

ují skutečné poslání Izraele“) nebo možná až zbytečně dlouhé podrobné exkurzy, které přivádí k prohloubení tématu práce (např. zbytečně podrobný popis mezinárodního dění mezi 7. a začátkem 6. století př. Kr.).

kapitole „Doslovný překlad hebrejského textu“ předkládá autorka vlastní pracovní verze vybrané perikopy. V tomto překladu se kromě několika stylistických chyb, které narušují smysl textu, vyskytují i hrubé věcné chyby, které vedou později k mylnému závěru:

- ve v. 1, oproti všem verzím, které autorka v práci použila ke srovnání, i oproti zřejmému významu hebrejského textu, stojí: „V onom čase výrok Hospodina se stane všem čeledím Izraele“, správně: „V onom čase, výrok Hospodina, se stane (1. os. sg.!) Bohem všem čeledím Izraele“;
- ve v. 4 „znovu ti postavím a budeš postavena“ namísto „znovu tě postavím a budeš postavena“;
- ve v. 5 „sázeli ti, kteří sázeli, budou sklízet“ – text odporuje české větné syntaxi a jeho smysl v autorčině pojetí není vůbec zřejmý;
- ve v. 10 „a ochrání vás“ namísto „a ochrání ho“
- ve v. 11 „z rukou mocnějšího, než jsou jeho“ namísto „z rukou mocnějšího, než je on“.

V kapitole „Výklad veršů perikopy...“ autorka postupuje přehledně verš po verši a snaží se objasnit jednotlivé výrazy a slovní spojení. Tento v zásadě srozumitelný postup je zastíněn několika nedokonalostmi: 1) Autorka velmi ojediněle cituje jiný materiál než Bibli. Čtenář se podivuje, zda vše, co zde tvrdí, autorka vyčetla přímo z biblického textu. V případech některých poznámek pod čarou (89, 93, 123, 132 s irelevantní poznámkou o hoře Sijón) však je zcela zřejmé, že čerpala odjinud. 2) Na více místech autorka dochází k nečekaným závěrům, k nimž ji často vede nesprávný překlad nebo krkolomná a násilná interpretace textu. Např. hned v prvním verši autorka vychází z (již zmíněného) chybného překladu. V komentáři na 5. verš autorka rozvíjí textu nepřilíš odpovídající obraz sázejícího Hospodina, nezabývá se však téměř vůbec bezprostřednějším a pravděpodobnějším výkladem, podle něž je sázení vinic a sklizení z nich symbolem míru, blahobytu a jistoty. V 6. verši vychází autorka z neobvyklého překladu („zavolají hlídače“ namísto „zavolají hlídači“, i když její popis funkce hlídačů by potvrdil naopak obvyklejší překlad) a identifikuje neznámý podmět (byť v plurálu) s Hospodinem. Jediným odůvodněním je, že jen Hospodin má právo takovéto věci vyhlášovat. Pomíjí přitom zcela přirozenější a textu daleko lépe odpovídající význam hlídačů, kteří oznamují lidu novou dobu. Zvláště působí i pojednání o kmenu Efraim, které by bylo na místě, kdyby vedlo k závěru, proč se tímto jménem označoval obvykle celý Izrael. K tomu však autorka nedochází, a uniká jí tak skutečný význam jména Efraim v kontextu.

V textu této kapitoly se vyskytuje více irelevantních poznámek a odboček, např. o pojmech „dům“ či „hora“; čtenář nakonec přichází k pasáži o hoře Sijón (str. 32), která se exegeze Jer 31,1-14 netýká vůbec. Zvláště působí i zmínka o krystalu (str. 41-42) či chybné udání hebrejského textu na str. 45.

V kapitole „Historicko kritická metoda“, podkapitole „Textová kritika“ se autorka snaží o zvážení a zhodnocení kritického aparátu a případně opravit použitý text. Kromě toho, že tato práce má své místo ještě před samotnou exegezí, a měla by se tedy nacházet na samém začátku práce, překvapuje autorka i argumentací, kterou při práci používá. Jako kritérium pro přijetí či nepřijetí varianty jí slouží do značné míry subjektivní hodnocení, nakolik by text s případnou variantou dával (teologicky správný?) smysl. Teologické hodnocení textu má vycházet z již zrekonstruovaného textu, nikoli být kritériem k rekonstrukci. Podobně je to i se smysluplností textu: autorka působí dojmem, že nezná pravidlo textové kritiky *lectio difficilior potior*. Autorka mohla též lépe konzultovat text LXX; např. na str. 57 prokazuje její neznalost, byť uvádí septuagintní text v příloze.

V téže kapitole, podkapitole „Exegeze pojmů“ (kupodivu psáno majuskulí) se autorka zabývá exegezí dvou vybraných pojmů „meč“ a „panna“. Analyzuje použití a význam těchto slov v hebrejštině a jiných semitských jazycích. Tato práce je pěkně provedena, bohužel jen málo prospívá k osvětlení perikopy, neboť význam, jaký tyto pojmy mají v perikopě, je zmíněn jen okrajově. Exegeze pojmů tak vyznívá samoučelně.

V kapitole „Metoda vykládání textu jako dění řeči...“ autorka přechází ke zcela odlišným výkladovým metodám, čímž velmi vhodně doplňuje dříve použité a ryze diachronní přístupy. V tomto případě by neškodilo ubrat z obecných úvah na téma komunikace a více se zabývat aplikací metody na text Jeremiáše. Čtenář na mnoha místech ztrácí zcela souvislost s exegezí vybraného textu.

V kapitole „Metoda existenciální interpretace“ se autorka věnuje aplikaci existenciální filosofie na vybranou perikopu. Text je dobře dokumentován poznámkovým aparátem, avšak podobně jako v předchozí kapitole čtenáři na mnoha místech uniká spojitost s exegezí Jer 31,1-14.

Následuje „Závěr“, který je velmi pěkným shrnutím celé práce.

Seznam literatury je vhodně členěn na několik samostatných oddílů. Zvláště u biblických komentářů a studijních textů a monografií by neškodilo, kdyby byly citovány i v průběhu práce, aby čtenář mohl sledovat prameny, z nichž autorka čerpá, zvláště na místech, kde je její výklad poněkud neobvyklý. Spíše udivuje počet děl týkajících se filosofie jazyka a existence, která se tématu týkají zcela okrajově. Z celkového porovnání množství uvedených děl získává čtenář dojem, že práce pojednává o filosofii jazyka či existence s aplikací na Jeremiášův text, než o samotnou exegezi této starozákonní perikopy.

Přílohy jsou pěkně zpracované a názorné, čtenáři velmi usnadňují orientaci v problematice a sledování textu práce.

Práci doporučuji k obhajobě.

Alan Macree